

ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL COEZIUNII EUROPENE

Drd. Ioana NICA

Colonel (r.) prof. univ. dr. Daniel DUMITRU

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

DOI: 10.55535/GMR.2022.4.15

În lucrarea de față vom prezenta aspecte ale posturii strategice a României față de principalele programe de securitate europeană gândite și acceptate la nivelul Uniunii Europene. De asemenea, vom face o prezentare succintă a evaluărilor oficialilor Uniunii Europene cu privire la țara noastră și la acțiunile concrete prin care noi, ca țară, am hotărât să ne aliniem standardelor UE de securitate și apărare. Sunt aduse în discuție, în același context, principalele obiective strategice ale României și ale Uniunii Europene, acțiuni și măsuri pentru promovarea coeziunii europene în ceea ce privește securitatea, dar și alte elemente de studiu și de cercetare în direcția securității naționale și internaționale.

Cuvinte-cheie: securitatea europeană, coeziune, PESC, politici de securitate, digitalizare.

INTRODUCERE

Consolidarea profilului României ca partener al Uniunii Europene în ceea ce privește realizarea unui proiect de coeziune și siguranță europeană reprezintă un țel principal pentru țara noastră. Vectorii de acțiune în acest sens sunt, la momentul actual, promovarea valorilor europene și construirea unei politici interne și externe care să respecte Agenda Strategică a Uniunii Europene. De asemenea, în ceea ce privește provocările curente ale Uniunii Europene, România rămâne un susținător activ și din perspectiva de co-inițiator al *Strategiei UE pentru Regiunea Dunării (SUERD)* (MAE, 2022).

O serie de aspecte privind implicarea României în proiecte cu teme generale sau de securitate dezbătute de Uniunea Europeană și de susținere a Uniunii și a statelor partenere, strategiile de securitate ale României și lupta împotriva atacurilor cibernetice, încurajând, în același timp, proiectele destinate digitalizării, toate aceste subiecte, și nu numai, vor fi prezentate în cadrul acestui material, pentru a ilustra o imagine de ansamblu asupra poziției pe care România o are în raport cu realizarea proiectului de coeziune și siguranță europeană.

IMPLICAREA ROMÂNIEI ÎN CONSOLIDAREA SECURITĂȚII EUROPENE

Conform documentului de poziție, semnat în 23 martie 2000, în cadrul ședinței de Guvern, România „salută deciziile adoptate în domeniul Politicii Europene de Securitate și Apărare Comune” (Mureșan, Pop, Bonciu, 2004, p. 51). În acest context, România se implică activ în trei principale strategii de asigurare a securității europene, astfel:

- asigurarea stabilității și guvernării în vecinătatea imediată (luând în calcul relațiile politice externe cu Republica Moldova și Ungaria, dar și cu ceilalți vecini);
- constituirea unui deziderat privind promovarea ordinii internaționale bazate pe un multilateralism eficient;
- pregătirea unui răspuns la amenințările moderne (atacuri cibernetice, schimb de date etc.) prin intermediul celulei de securitate cibernetică.

De asemenea, România acceptă să se implice în sprijinirea statelor cu o politică internă precece, din zona Balcanilor, dar și din Afganistan și Africa, fiind parte a politicii externe de stat. În plus, țara noastră creează activ relații externe valoroase și strategice cu parteneri de stat importanți, implicați puternic în strategia de securitate europeană. În acest sens, trebuie respectate principiile stabilite în data de 17 martie 1948, prin Tratatul de la Bruxelles. România este membră a PESC/Politica Externă și de Securitate Comună, fiind angrenată în proiecte de menținere a păcii, consolidare a politicilor de securitate internațională și dezvoltare a democrației și statului de drept. Acestea sunt și obiectivele principale ale Uniunii Europene, atunci când discutăm despre securitatea UE, România aliniindu-se acestora.

În ceea ce privește implicarea României în consolidarea securității Uniunii Europene, țara noastră asigură protejarea cetățenilor și a drepturilor acestora, promovează activ valorile capitale ale Uniunii Europene – democrația, statul de drept și libertățile fundamentale ale omului – prin prisma politicii dezvoltate pe plan intern și extern. De asemenea, în ceea ce privește armele nucleare, chimice și biologice, România a fost, încă de la început, semnatară a tuturor documentelor care sprijină neproliferarea acestora.

În plus, România face parte din organizații internaționale de securitate precum ONU, NATO și dintr-o serie de organizații regionale, ca: Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN), Inițiativa Central Europeană (ICE), Zona Central Europeană de Liber Schimb (CEFTA), Procesul de Cooperare a Statelor din Sud-Estul Europei (SEECP), Procesul Royaumont, Inițiativa de Cooperare Sud-Est Europeană (SECI), Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est. Prin toate aceste parteneriate, România este un membru care susține activ valorile UE cu privire la politica desfășurată și la strategia de securitate, implicându-se în dezvoltarea noilor programe de securitate europeană.

CUM EVALUEAZĂ UNIUNEA EUROPEANĂ POZIȚIA ROMÂNIEI ÎN PROCESUL DE CONSTRUIRE A SECURITĂȚII EUROPENE?

„România a confirmat că este pe drumul cel bun în alinierea la PESC”, așa cum reiese dintr-un raport al Comisiei Europene (Comisia Europeană, 2003). În plus, România a arătat un interes deosebit față de realizarea și integrarea sistemului PESA/Politica Europeană de Securitate și Apărare, astfel încât îndeplinirea obiectivelor PESA a devenit, încă de la început, o prioritate pentru țara noastră.

Conform oficialilor europeni, actuala *Strategie militară a României* este conformă cu politicile UE, ceea ce reprezintă un mare avantaj în cristalizarea

unui proiect de securitate europeană, la care România nu doar să adere, ci în care să se implice și activ. La momentul actual, *Strategia militară a României* are un caracter defensiv-activ și se bazează pe patru concepte generale:

- *capacitatea defensivă credibilă;*
- *restructurarea și modernizarea;*
- *parteneriatul operațional intensificat;*
- *integrarea graduală* (*Strategia militară*, 2021, p. 30).

Întreaga strategie militară este redactată și explicată pe larg în cel mai cuprinzător document de referință în acest sens: Carta Albă a Securității și Apărării Naționale. Strategia militară a României din prezent, luând în considerare riscurile și amenințările posibile la adresa țării, constă în dezvoltarea apărării, în special în atingerea obiectivelor stabilite pentru a finaliza „*Programul de modernizare Armata 2026*”. Pe lângă susținerea NATO și a Uniunii Europene, România a clădit relații durabile și strategice cu țările vecine și, nu în ultimul rând, parteneriatul strategic cu Statele Unite ale Americii, consolidând relația dintre armata română și cea americană, având în vedere poziția strategică a României la Marea Neagră (Ib.).

De asemenea, noua strategie militară a României a fost construită având în vedere procesul de analiză strategică a apărării, dar și a elaborării programului privind transformarea Armatei României până în anul 2040. În ultimii ani, România și-a concentrat atenția pe dezvoltarea capacităților cu dublă utilizare, benefice atât pentru sprijinul autorităților civile, cât și pentru desfășurarea acțiunilor militare, având în vedere șocul provocat de noua pandemie (Ib.).

Principalele caracteristici ale mediului de operare din punct de vedere militar, potrivit *Strategiei militare a României*, sunt:

- creșterea preciziei sistemelor de armament și a distanței de lovire;
- extinderea interconectării capacităților de proiecție a forței în toate mediile de confruntare (terestru, naval, aerian, cibernetic, spațial) și la toate nivelurile de angajare (tactic, operativ și strategic);
- intensificarea acțiunilor în spațiul cibernetic și a nivelului de complexitate, cu afectarea semnificativă a sistemelor de comandă și control;
- perfecționarea platformelor autonome;
- crearea de capacități specifice noilor domenii de operare militare (spațiul cibernetic și cosmic);
- strategii și acțiuni hibride (Ib., p. 9).

Principalul obiectiv al apărării naționale este concentrat tocmai spre respectarea statului de drept și spre conservarea unui mediu democratic sănătos, valori

fundamentale ale Uniunii Europene. Tocmai de aceea, România este considerată una dintre țările care se implică activ în proiectul de securitate europeană, susținându-l din toate punctele de vedere.

CERCETAREA ȘI INOVAREA CONTINUĂ ÎN SECURITATEA EUROPEANĂ

În noiembrie 2016, vicepreședintele Comisiei Europene, Federica Mogherini, a prezentat un plan de implementare privind securitatea. În același timp, în paralel, s-au discutat și diferite planuri de acțiune în domeniul apărării, mizând pe importanța unui Fond European de Apărare (FEA), pentru cercetare și dezvoltare a capacităților de apărare (Parlamentul European), România aliniindu-se acestor standarde. În acest cadru, putem menționa, ca exemplu, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate/CSSAS din cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, care, prin intermediul programelor desfășurate, își propune să devină un pol principal de cunoaștere și expertiză științifică în domeniul militar și al securității.

Principalele obiective ale Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate sunt:

- *elaborarea de expertize pentru instituțiile politico-militare din România;*
- *fundamentarea bazei teoretice a locului și funcțiilor componente militare în principalele documente strategice de planificare;*
- *investigarea schimbărilor ce intervin în evoluția mediului strategic militar cu influență asupra intereselor României;*
- *explorarea rolului forțelor armate în viitorul mediu operațional;*
- *studierea fenomenelor din interiorul societății românești cu impact asupra domeniului militar;*
- *dezvoltarea cooperării cu institute de cercetare militare și civile, alte structuri guvernamentale și nonguvernamentale, din țară și străinătate;*
- *promovarea culturii strategice și de securitate în societatea românească;*
- *sprijinirea formării profesionale la nivel strategic în cadrul U.N.Ap. „Carol I” prin integrarea rezultatelor cercetării științifice în procesul educațional (<https://cssas.unap.ro/>).*

Așa cum reiese și din prezentarea acestor obiective, orientarea țării noastre este spre construirea și sprijinirea unui proiect de consolidare a securității atât în mediul intern, cât și în cel extern, dorindu-se cooperarea cu instituții și grupări la nivel internațional în acest sens.

Prin propunerea unor politici de securitate care să implice dezvoltarea stării de cooperare cu institutele de cercetare militare din țară și din străinătate, România

își poate asigura intrarea în cadrul celor mai mari cercuri de influență din UE, având, astfel, putere de decizie, dar și vizibilitate și ocazii nelimitate de a-și promova valorile și strategiile.

ROLUL ROMÂNIEI ÎN CADRUL COOPERĂRII DINTRE UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI NATO

UE și NATO au format, încă din anul 2015, o colaborare extrem de avantajoasă pentru Europa în ceea ce privește măsurile și oportunitățile pe care această alianță le-a adus din punct de vedere al nivelului de securitate. Din anul 2018, NATO și Uniunea Europeană au semnat o nouă declarație, stabilind noi modalități de a acționa împotriva eventualelor amenințări la adresa siguranței și securității comune.

Potrivit Consiliului European, domeniile principale pe care colaborarea dintre NATO și Uniunea Europeană se vor concentra sunt:

- mobilitatea militară
- securitatea cibernetică
- amenințările hibride
- combaterea terorismului
- inegalitatea de sex
- securitatea (Cooperarea UE).

În ultimii ani, Consiliul European a făcut numeroase cercetări privind misiunile civile, având scopul de a îmbunătăți și eficientiza eforturile de a stabili și a menține securitatea.

În ceea ce privește rolul României în cadrul Uniunii Europene, țara noastră sprijină acțiunile organizației euroatlantice în plan intern și extern, prin promovarea obiectivelor majore din cadrul politicilor și documentelor europene, prin promovarea obiectivelor agregate la nivel european prin Agenda Sistemică a UE pentru 2019-2024, document în cadrul căruia se stabilesc domenii prioritare de activitate a Uniunii în următorii cinci ani, precum:

- *protejarea cetățenilor și a libertăților;*
- *dezvoltarea unei baze economice solide;*
- *construirea Europei verzi, echilibrate, sociale și neutre din punct de vedere al impactului asupra climei;*
- *promovarea intereselor și valorilor europene pe scena mondială (Priorități ale României).*

România susține abordarea domeniilor care vizează modalități de consolidare a rezistenței Uniunii Europene în fața crizelor. De asemenea, sprijină consolidarea

cooperării privind domeniul sănătății, măsuri ce vor duce la contracararea efectelor economice și sociale ale pandemiei și, nu în ultimul rând, sprijină consolidarea unei capacități ridicate a UE de a avea răspunsuri comune și eficiente în situații de criză. România susține și participă la procesul de consolidare a pieței interne, a creșterii economice și a ocupării forței de muncă, acordând atenție în special dosarelor ce privesc afacerile sociale, schimbările climatice și tranziția digitală (Ib.).

Relativ la negocierile privind agregarea Cadrului Financiar Multianual 2021-2027 și a Instrumentului pentru Relansare Economică, România a susținut constant asigurarea unui volum generos de alocări, capabil de a sprijini eforturile de redresare a economiei Europei și implementarea obiectivelor de dezvoltare pe termen mediu și lung ale Uniunii. Un obiectiv al României a fost de a promova rolul major al Politicii de Coeziune și al Politicii Agricole Comune din perspectiva bugetului european (Ib.).

De asemenea, un factor important pentru România, ca membru al Uniunii, este menținerea relațiilor cu țările vecine, acționând pentru a atrage atenția Uniunii asupra regiunilor, susținând Parteneriatul Estic (PaE). România susține, de asemenea, acțiunile europene privind consolidarea parteneriatului transatlantic (Ib.). O bună relație cu restul statelor membre ale Uniunii Europene și cu țările vecine asigură un parcurs favorabil pentru România, cu atenție sporită către sănătatea și bunăstarea cetățenilor români, cu ajutorul propunerilor pentru o Europă mai verde, atentă la schimbările climatice și la nivelul de trai al cetățenilor din statele membre.

Privind deciziile Uniunii Europene despre gestionarea situațiilor de criză, România a promovat crearea culoarelor de tranzit, numite și „*Culoare Verzi*”, pentru transporturile de mărfuri și cetățeni, asigurarea protecției lucrătorilor sezonieri români în statele membre, mai ales în contextul pandemic, care a generat dificultăți în rândul muncitorilor în timpul desfășurării activităților. De asemenea, a promovat repatrierea cetățenilor europeni și promovează constant adoptarea mai multor măsuri în domeniul economic (Ib.).

SECURITATEA ȘI SIGURANȚA EUROPEANĂ

În anul 2016, în contextul summitului de la Bratislava, liderii Uniunii Europene au luat o serie de măsuri privind siguranța și securitatea europeană. Printre aceste măsuri se regăsesc construirea unui plan menit să asigure această siguranță și apărare și încercări de a face mai puternică noua cooperare dintre Uniunea Europeană și NATO. În ceea ce privește planul menționat, printre priorități se aflau și necesitatea de a găsi răspunsuri pentru crizele și conflictele externe cât mai rapid posibil, pentru a nu lăsa aceste conflicte să perturbe încercările de a fi în siguranță;

o altă prioritate a acestora este de a consolida capacitățile partenerilor și, nu în ultimul rând, una dintre cele mai importante obiective în realizarea acestui plan este, desigur, protejarea Uniunii Europene și a cetățenilor săi (Ib.).

Pentru a fi siguri de îndeplinirea acestor obiective, liderii Uniunii au pus la punct câteva măsuri care permit verificarea și obligarea acestor noi mișcări de securitate și buna lor funcționare:

- în scopul consolidării cooperării între statele membre ale Uniunii Europene în privința domeniului apărării, a fost înființat procesul anual coordonat de revizuire privind securitatea (CARD);
- stabilirea unei cooperări structurate permanente (PESCO), menită să consolideze această cooperare între state;
- instituirea unei capacități militare de planificare și conducere (MPCC) cu scopul de a îmbunătăți deciziile de gestionare a crizelor;
- înființarea unui set de instrumente de răspuns al Uniunii Europene, printre care se regăsesc și grupuri tactice de luptă (Consiliul European, 2021).

Scopul procesului anual coordonat de revizuire privind apărarea (CARD) este de a oferi o imagine de ansamblu mai realistă despre ceea ce se întâmplă în Uniunea Europeană, fie că este vorba despre sumele investite în echipamente sau alte resurse pentru apărare, fie despre cercetare și investiții naționale. Prin acest proces se dorește o imagine transparentă în ceea ce privește capacitățile Uniunii Europene de a se apăra, reușind să identifice mai ușor deficitele, sursa problemelor financiare și să aducă o mai bună planificare a cheltuielilor, ca, în final, să rezulte o cooperare eficientă între statele membre în ceea ce privește siguranța.

Relativ la cooperarea structurată permanentă (PESCO), această organizație a luat naștere în 2017, după o încercare a Consiliului Uniunii Europene de a găsi o soluție eficientă pentru cooperare între toate statele membre. Toate țările din Uniune participă la acest proces, mai puțin Danemarca și Malta.

De la începutul acestei cooperări, numărul proiectelor care au fost dezbătute a ajuns la 60, acoperind diverse domenii, printre care putem regăsi și formarea și dezvoltarea capacităților sau disponibilitatea operațională în domeniul apărării, fie că vorbim despre operațiuni terestre, aeriene sau în apă. Cu timpul, proiectele au fost sau urmează să fie adoptate și implementate. Printre aceste domenii de apărare, pe lângă cele care vizează apărarea mai mult sau mai puțin „*tradițională*”, Uniunea Europeană a început să implementeze proiecte legate de apărarea cibernetică, având în vedere dezvoltarea tehnologiilor din ultimii ani.

Printre instrumentele de răspuns rapid al Uniunii Europene la numeroasele provocări și amenințări de securitate se află grupurile tactice de luptă ale Uniunii Europene, scopul lor fiind de a putea răspunde mai rapid și eficient la situații de criză sau la anumite conflicte ce pot apărea și îi privesc pe membrii Uniunii. Menținerea acestor grupuri tactice reprezintă un cost comun pentru membrii UE (Ib.).

Potrivit Consiliului European, Fondul European de Apărare (FEA) dispune, în perioada 2021-2027, de un buget de aproximativ opt miliarde de euro, fiind împărțit în:

- 2.7 miliarde, cu scopul de a finanța cercetările în domeniul apărării și al activităților colaborative;
- 5,3 miliarde de euro pentru proiectele colaborative în încercările de completare a contribuțiilor naționale.

Acest fond este menit să consolideze colaborările dintre diferite domenii ce fac posibilă funcționarea programelor de apărare și securitate (Ib.).

SECURITATE ȘI DIGITALIZARE ÎN ROMÂNIA

România susține propunerile Uniunii Europene privind digitalizarea, care va salva timp și energie atât ale cetățenilor, cât și ale angajaților, facilitând organizarea și stocarea informațiilor în mediul digital. Societatea și-a construit o nouă lume, care are ca scop simplificarea vieții, a activităților de zi cu zi și un grad ridicat de securitate pentru informații și bunuri. Astfel, România beneficiază de eliminarea tarifelor de roaming în călătoriile în statele membre ale Uniunii Europene, de asemenea, în contextul pandemic din ultimii ani, România a luat o serie de măsuri în domeniul digital cu scopul de a facilita activitățile. Un bun exemplu ar fi cazul indicatorilor DESI (Indicele economiei și societății digitale), ce au ajutat la redresarea economică provocată de COVID-19, România fiind avansată în ceea ce privește acoperirea VHCN (rețele fixe de foarte mare capacitate), în același timp, situându-se pe locul 15 în Uniunea Europeană pentru gradul de pregătire în utilizarea rețelelor 5G (Digitalizare).

Din anul 2016, cu ajutorul fondurilor din partea Uniunii Europene, Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale din România a pus în aplicare un proiect de asistență tehnică, ce are ca scop ajutarea autorităților centrale și a ministerelor în a elabora și a aplica proiecte de digitalizare pentru servicii publice implicate în „*evenimente de viață*” ale cetățenilor și întreprinderilor, e-sănătate, nodul eIDAS, ID-ul digital. Acest proiect a permis ministerelor interesate să semneze contracte pentru a crea sisteme informatice pentru furnizarea digitală a serviciilor publice.

De asemenea, proiectul are ca scop permiterea cetățenilor de a avea acces la diferite servicii în formă digitală (Ib.).

Având posibilitatea de a stoca, edita și structura toate informațiile necesare atât în ceea ce privește documente, plăți, fotografii securizate de parole și coduri, sau posibilitatea de a oferi informații de orice fel prin rețelele de socializare sau prin intermediul posturilor TV, aceste medii noi, menite să ofere siguranță, se pot transforma în mediul ideal de atac. Atacurile cibernetice sunt o tactică din ce în ce mai des folosită, iar metodele de securitate sunt extrem de importante pentru a preveni furtul de informații, propaganda etc.

Uniunea Europeană a luat numeroase măsuri cu scopul de evita sau a se proteja împotriva atacurilor și amenințărilor cibernetice, astfel:

- sporirea rezilienței cibernetice;
- combaterea criminalității informatice;
- stimularea diplomației cibernetice;
- consolidarea apărării cibernetice;
- stimularea cercetării și inovării;
- protejarea infrastructurii critice (Securitatea cibernetică).

Având în vedere situația geopolitică actuală din ultimii ani, considerăm că atacurile cibernetice vor fi din ce în ce mai utilizate, iar o strategie foarte bine pusă la punct în vederea combaterii acestor amenințări este necesară pentru fiecare țară. Propunerile pentru digitalizare și siguranță în mediul digital sunt prioritare, iar noile măsuri de securitate propuse de Uniunea Europeană pot fi cu atât mai benefice pentru asigurarea unor condiții adecvate în România, atât fizic, cât și digital. De altfel, în anul 2021, miniștrii de resort ai țărilor membre ale Uniunii Europene au decis că un obiectiv cheie îl reprezintă atingerea autonomiei strategice, menținând o economie deschisă. Acest lucru presupune consolidarea capacității de a lua diferite alegeri autonome în domeniul securității cibernetice, scopul principal fiind de a consolida poziția de lider a Uniunii Europene în domeniul digital (Ib.).

CONCLUZII

Relația dintre România și Uniunea Europeană, la nivel diplomatic, este una extrem de favorabilă dezvoltării unor proiecte fructuoase în aria militară și strategică.

Atât timp cât UE consideră că România este implicată și contribuie la proiectele și strategiile de securitate europeană, țara noastră va avea de câștigat. Așadar, preocupările pentru un mediu stabil, din punct de vedere militar și strategic, sunt priorități pe orice listă a planurilor României pentru securitate.

Având în vedere numărul de proiecte ale Uniunii Europene și cele în cooperare cu NATO privind nivelul de securitate europeană și capacitatea de apărare în situații de criză atât din punct de vedere diplomatic și militar, cât și din punct de vedere al noilor amenințări ce au ca sursă noile tehnologii dezvoltate, România este o țară care are nevoie de acest tip de dezvoltare, în special pe partea digitalizării, astfel că o bună colaborare cu restul membrilor Uniunii Europene și implicarea în diversele proiecte propuse pentru siguranță sunt benefice atât pentru Uniune, cât și pentru România.

România se angrenează în fiecare proiect planificat și prezentat de Uniunea Europeană, manifestând interes, așa cum declară chiar oficialii UE, către orice inițiativă de construire a unui plan european de securitate. Prin urmare, relația între UE și România, pe palierul militar, strategic și de apărare și securitate, este una benefică ambelor părți.

UE acordă încredere României, iar statul nostru acționează conform politicilor de securitate europeană prezentate și acceptate la nivel european.

România susține și este susținută, la rândul ei, de state vecine, a construit relații și parteneriate solide cu diferite regiuni, scopul fiind de a dezvolta și de a menține un nivel de trai ridicat din toate punctele de vedere. Datorită planurilor de a ridica rata alegerilor și deciziilor comune ale Uniunii privind situațiile de criză, România beneficiază de o alianță puternică, stabilă și sigură.

Tocmai datorită implicării noastre, care nu a venit doar din direcția militar-strategică, România a deținut și Președinția Consiliului Uniunii Europene, în 2019, ceea ce a reprezentat, pentru statul român, o mare ocazie de afirmare și promovare a valorilor naționale și europene la nivelul întregii Uniuni.

Relația de colaborare dintre Uniunea Europeană și România a prezentat o serie de evenimente pozitive pentru dezvoltarea ambelor părți, prin idei, proiecte și susținere în planurile ce privesc siguranța, apărarea și bunăstarea cetățenilor din statele membre ale UE. Considerăm că, din anul 2007, când România a devenit stat membru al Uniunii Europene, până în prezent, nivelul de implicare a țării noastre în parteneriatele cu țări vecine și în planurile de consolidare a unei Europe verzi, cu o economie eficientă și strategii militare dezvoltate permanent, este unul ridicat și activ.

BIBLIOGRAFIE:

1. Alexe, A. (2009). *Sfârșitul lumii libere*. București: Editura Aldo Press.
2. Bădescu, I., Mihăilescu, I. (2011). *Geopolitică. Integrare. Globalizare*. București: Editura Mica Valahie.

3. Cimpoi, M. (1998). *Mărul de aur: valori românești în perspectivă europeană*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
4. Costea, M. (2019). *Diplomația României și geopolitica europeană*. București: Editura Institutul European.
5. Iorga, I.M., Boaru, G. (2018). *Securitatea sistemelor informaționale militare*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
6. Lucinescu, I.C. (2009). *Politica europeană de securitate și apărare*. București: Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”.
7. Mureșan, L., Pop, A., Bonciu, F. (2004). *Politica europeană de securitate și apărare – element de influențare a acțiunilor României în domeniul politicii de securitate și apărare*. București: Institutul European Român.
8. Nica, C., Aristide, C. (2004). *Doctrină politică în România secolului XX*, vol. 2. București: Editura Institutului de Teorie Socială.
9. Râpan, F. (2014). *Teoria și practica securității (securitatea în Europa de Sud-Est)*. București: Editura Pro Universitaria.
10. Comisia Europeană. „Politici-cheie ale Uniunii Europene pentru România-Digitalizare”, https://romania.representation.ec.europa.eu/strategie-si-prioritati/politici-cheie-ale-uniunii-europene-pentru-romania/digitalizare_ro, accesat 10 mai 2022.
11. Comisia Europeană (2003). *2003 Regular Report on Romania's progress towards accession*. Bruxelles, <http://www.infoeuropa.ro/docs/2003%20Regular%20Report%20on%20Romanias%20Progress%20Towards%20Accession.pdf>, accesat la 21 iulie 2022.
12. Consiliul European (2022). „Cooperarea UE în materie de securitate și apărare”, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/defence-security/>, accesat la 20 iulie 2022.
13. Consiliul European (2022). „Securitatea cibernetică: în ce fel combate UE amenințările cibernetice”, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/cybersecurity/>, accesat la 25 iulie 2022.
14. Cooperarea UE în materie de securitate și apărare, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/defence-security/>, accesat la 20 iulie 2022.
15. Digitalizare – O Europă pregătită pentru era digitală, https://romania.representation.ec.europa.eu/strategie-si-prioritati/politici-cheie-ale-uniunii-europene-pentru-romania/digitalizare_ro, accesat la 22 iulie 2022.
16. MAE/Ministerul Afacerilor Externe (2021). „Priorități ale României în UE”, <https://www.mae.ro/node/1579>, accesat la 18 iulie 2022.
17. Ministerul Apărării Naționale (2021). București. *Strategia militară a României*.
18. Priorități ale României în UE, <https://www.mae.ro/node/1579>, accesat la 21 iulie 2022.
19. Securitatea cibernetică: în ce fel combate UE amenințările cibernetice, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/cybersecurity/>, accesat la 25 iulie 2022.